Badanie pilotażowe nt. *Wpływu sztucznej inteligencji na model ryzyka audytu*

Scenariusz/kwestionariusz wywiadu strukturyzowanego

Wprowadzenie do rozmowy: Przedstawić cel badania.

Część 1. Metryczka *(wypełnia Ankieter) Do metodyki badań – charakterystyka respondentów*

1. **Imię i nazwisko R02**
2. **Stanowisko**

	Audytor/Biegły rewident
	Dyrektor finansowy
x	Nauczyciel akademicki
	Inne, jakie……..

3. **Sektor**

	Sektor prywatny
x	Sektor publiczny

4. **Doświadczenie zawodowe (liczba lat w zawodzie):** 25 lat
5. **Stopień/tytuł naukowy (jeśli dotyczy):** dr hab.
6. **Lokalizacja /miejsce zamieszkania** *(miejsce zamieszkania - osoba fizyczna):*
   Miejscowość:
   Kod pocztowy:
   Województwo: lubelskie

Część 2. Pytania merytoryczne

Pytania:

7. **Czy do tej pory znane było Panu/Pani zagadnienie dotyczące wykorzystania algorytmów opartych na sztucznej inteligencji w programach finansowo-księgowych i/lub w audycie (procesie kontroli)?**

	Tak
x	Nie

Tematyka znana, raczej zasłyszana.

8. **Czy Państwo wykorzystują algorytmy oparte na sztucznej inteligencji w programach finansowo-księgowych i/lub w audycie (procesie kontroli)?**

	Tak
	Nie
x	Nie dotyczy

Jeśli tak, proszę opisać dotychczasowe doświadczenia w tym zakresie. *(free text)*

9. **Czy spotkał/a się Pan/Pani z problematyką badawczą/dyskusją dotyczącą związku między wykorzystaniem AI a ryzykiem audytu?**
   ☐ Tak
   ☐ Nie

Jeśli tak, proszę opisać dotychczasowe doświadczenia w tym zakresie. *(free text)*

Tylko tyle, że słyszałam, że jest taka możliwość wykorzystania. Nawet nie wiem w jaki sposób, by wykorzystywać do badania ryzyka audytu czy audytu ryzyka, bo to jakby dwie różne sprawy.

10. **Proszę ustosunkować się do następujących stwierdzeń:**

Wyszczególnienie	1 Zdecydowanie nie	2 Nie	3 Raczej nie	4 Nie mam zdania	5 Raczej tak	6 Tak	7 Zdecydowanie tak
Stosowanie przez audytora w procesie badania algorytmów/narzędzi opartych na sztucznej inteligencji wpływa na ryzyko audytu.						x	
Stosowanie przez klienta programów finansowo-księgowych opartych na sztucznej inteligencji wpływa na ryzyko audytu.						x	
Wyższe ryzyko audytu związane jest ze stosowaniem AI przez klienta		x					
Wyższe ryzyko audytu związane jest ze stosowaniem AI przez audytora		x					
W obu przypadkach ryzyko jest takie samo						x	

Proszę uzasadnić swoje stanowisko. (*free text)*
Mi się wydaje, że sztuczna inteligencja w taki sposób, w jaki ja rozumiem tę sztuczną inteligencję, jest pozbawiona pewnego subiektywizmu, czy emocjonalnego podejścia do badanych przez nią zjawisk. W przeciwieństwie do człowieka czy to księgowego, czy to audytora i wydaje mi się, że wtedy, gdy ma się taką lepszą obiektywną wiedzę, informacje lepiej przetworzone, to też i to to ryzyko może być zmniejszane. Tak mi się wydaje.

11. **Proszę ustosunkować się do następujących stwierdzeń:**

Wyszczególnienie	1 Zdecydowanie nie	2 Nie	3 Raczej nie	4 Nie mam zdania	5 Raczej tak	6 Tak	7 Zdecydowanie tak
Stosowanie AI przez audytora i/lub klienta powinno wpływać na wysokość opłaty za audyt (wynagrodzenia za audyt)		x					
Stosowanie AI przez klienta powinno wpływać na wzrost wysokości opłaty za audyt		x					
Stosowanie AI przez audytora powinno wpływać na wzrost wysokości opłaty za audyt		x					

Proszę uzasadnić swoje stanowisko. (*free text)*
Z tego, co ja się orientuję, to opłata jest dokonywana za opinię, za pracę, za proces audytu. Ta opłata w większym stopniu zależy od specyfiki firmy, czyli jak duża ona jest, jak złożoną działalność prowadzi, jak zdywersyfikowaną działalność prowadzi, ile ma dokumentów. I wydaje mi się, że nie powinna zależeć od metod stosowanych w trakcie tego audytu, bo one mogą być zróżnicowane - zarówno przez audytora, czy po stronie firmy - te aktywności. Wydaje mi się, że te metody nie powinny mieć jakiegoś większego znaczenia. Większe znaczenie ma właśnie ta specyfika firmy. To, że ktoś stosuje sztuczną inteligencję, stosuje programy komputerowe, mógłby równie dobrze robić to ręcznie. I to nie powinno mieć wpływu na opłatę za audyt, za opinię. Tak mi się wydaje, że chyba raczej nie.

12. **W naszej pracy proponujemy rozszerzenie klasycznego modelu ryzyka audytowego o ryzyko sztucznej inteligencji w następujący sposób:**

Audit Risk = Ryzyko nieodłączne x Ryzyko kontroli x Ryzyko przeoczenia x Ryzyko AI

gdzie: *Ryzyko AI = Ryzyko AI audytora x Ryzyko AI klienta*

Pytania do rozmowy:

12 a) Czy w Pani/Pana opinii takie rozszerzenie modelu jest uzasadnione? Proszę uzasadnić swoje stanowisko/swoją odpowiedź. *(free text)*

Jeżeli ktoś wykorzystuje AI, to jak najbardziej jest uzasadnione.

12 b) Czy według Pani/Pana wiedzy taki model (rozszerzony) jest już obecny w praktyce?

Nie.

12 c) *Jeśli odpowiedzi na powyższe pytania (jedno lub oba) były twierdzące, dodatkowe pytanie:* **Nasze badanie nie potwierdziło związku między wysokością wynagrodzenia biegłych rewidentów a stosowaniem sztucznej inteligencji przez klienta. Co może być tego przyczyną? *(free text)***

Mi się wydaje, że właśnie dlatego, że wysokość wynagrodzenia nie zależy od systemu organizacji, księgowości, czy od systemu organizacji pracy audytora, ale bardziej od stopnia złożoności funkcjonowania samej firmy. Jak bardzo zdywersyfikowana jest firma, w ilu branżach jest obecna, jak szczegółową wiedzę musi mieć audytor na temat specyfiki funkcjonowania danej branży i sposobu prezentacji zjawisk w sprawozdaniu finansowym w tej konkretnej branży. Jak duża jest firma? No bo im większa, tym więcej dokumentów, tym więcej operacji i to powinno być sprawdzane i za to jest wynagrodzenie, a nie za to jaki jest system, jaki model, czy audytor czy klient wykorzystuje. Bo można to robić na piechotę, a można to robić przy wykorzystaniu mniej czy bardziej złożonych systemów, ale to nie powinno mieć wpływu na wynagrodzenie. Tak mi się wydaje.

13. Proszę uszeregować czynniki uwzględnione w zaprezentowanym modelu rozszerzonym według ważności - uwzględniając ich wpływ na ryzyko audytu, **przy założeniu, że 1 oznacza czynnik najbardziej istotny (najważniejszy), 5 – czynnik najmniej istotny. (Uszeregować od najważniejszego do najmniej istotnego).**

Czynnik	Ważność czynnika (1-5) Uszeregować od najważniejszego do najmniej istotnego
Ryzyko nieodłączne	3
Ryzyko kontroli	1
Ryzyko przeoczenia	1
Ryzyko AI audytora	2
Ryzyko AI klienta	2

Proszę uzasadnić swoje stanowisko/swoją odpowiedź. (*free text)*

Ryzyko nieodłączne zawsze będzie występowało, to jest pewnie takie ryzyko, którego nie da się ani zmniejszyć, ani wyeliminować, ani jakkolwiek dywersyfikować. Ono zawsze będzie występowało. Bym tak pogrupowała, że kontroli i przeoczenia jako jeden poziom ważności - ten najwyższy. Potem ryzyko

sztucznej inteligencji, czy klienta, audytora. Najniżej byłoby to ryzyko nieodłączne, jako takie poza kontrolą.

14. **Czy jest coś, co chciałby/chciałaby Pan/Pani dodać/podkreślić w kwestii omawianej problematyki badawczej?** *(free text)*

Może warto by spróbować zbadać tę sztuczną inteligencję – wpływ na sam proces audytu, czas pracy, audytora, ale też i jakość audytu. Ja ostatnio czytałam takie opracowanie na temat korekt sprawozdania finansowego - czyli jest sprawozdanie finansowe, spółka publikuje, jest raport roczny z opinią biegłego, a potem za chwilę, po miesiącu jest publikacja korekty tego sprawozdania, korekty opinii biegłego. Właśnie te takie restatement, financial reporting restatement, może być traktowane jako jakość tego audytu, jakość pracy biegłego. Jeżeli nazwisko biegłego właśnie pojawia się w takich restatement, to on potem ma duże szanse nieotrzymania kolejnych zleceń albo musi zaproponować niższą cenę. To się wiąże z jego reputacją, prestiżem. Może by zobaczyć, czy właśnie to wykorzystanie sztucznej inteligencji nie tylko wpływa na cenę tego audytu, ale może właśnie na jakość audytu, na czas poświęcony na organizację pracy biegłego czy samej firmy. Z tym, że to chyba będzie tak trudno do zrealizowania na podstawie danych zewnętrznych, jeśli się nie ma dostępu czy do biegłego, czy do firmy, żeby zadać takie bezpośrednie pytania, a bazując tylko na jakiś tam raportach, opiniach czy sprawozdaniach finansowych. Ale to jest taki ciekawy wątek - czy korzysta ze sztucznej inteligencji, czy nie, czy restatement były i jak się dalej zadziały te losy tego biegłego, czy tej firmy. Czy na przykład financial distress wystąpił, a więc to ryzyko bankructw. Tak, tak teraz mi przyszedł do głowy taki wątek, który można by zbadać.

Stosowanie AI chyba nie jest takie popularne, tym bardziej, że w Polsce jednak większość tych firm audytorskich to są takie małe firmy. Gdzieś lokalnie działające. Jest to jednoosobowa działalność, więc angażowanie środków w tę sztuczną inteligencję to chyba dla nich byłoby takie trochę na wyrost w stosunku do pracy, którą oni muszą włożyć. Jednak jest to bardziej praca taka intelektualna. Firm dużych też nie mamy za dużo - tych, które by angażowały środki w tę sztuczną inteligencję. Tak mi się wydaje.

Będzie się to rozwijać. Np. nowy sposób raportowania - jednolity plik kontrolny, wszystkie systemy, o których ja wiem, że korzysta Ministerstwo Finansów, czyli kontrolowanie transakcji między podmiotami i między bankami oni monitorują wszystkie przepływy bankowe. Oni, tak myślę, że do wyłapywania pewnych transakcji wykorzystują tę sztuczną inteligencję. Ale wiadomo, że Ministerstwo Finansów ma trochę inny budżet, trochę inne zasoby środków pieniężnych, bo wszyscy się na to zrzucamy. A trochę inne jednak możliwości ma takie pojedyncze przedsiębiorstwo. Myślę, że to jeszcze chwila, zanim te systemy (oparte na AI) się upowszechnią, zanim staniejąc, ale tak myślę, że to jest przyszłość nasza. Tym bardziej, że teraz dużo rzeczy się dzieje online - wirtualnie przesyłane są dokumenty. Wszystkie te systemy księgowe za chwilę będą takie dostępne tak jak na Google są dostępne dokumenty - że każdy w dowolnym czasie może wejść do systemu, zrobić co potrzeba i nie musi mieć tego instalowanego na komputerze. Tak że myślę, że to nas czeka, ale chyba jeszcze tak mi się wydaje, że to tak trochę jeszcze za wcześnie na te takie przeciętne firmy w Polsce - i audytorskie i takie typowe firmy małe i średnie.